

Õiguskantsleri Kantselei

Teie 03.07.2017 nr

Meie 14.07.2017 nr 14-1/170917/1703103

Lapsevanema õigus otsustada lapse teenitud raha kasutamise üle

Lugupeetud avaldaja

Suvisel koolivaheajal soovivad paljud noored tööl käia ja ise endale taskuraha teenida. Noorte töötamine on igati positiivne, kui töö on vanusele vastav ja ohutu ega kahjusta noore haridusteed. Töötamine arendab iseseisvust ja vastutustunnet ning annab väärtuslikke kogemusi tulevikuks. Kuna alaealise tööle lubamise eelduseks on tema vanemate nõusolek¹, siis on mõistlik, et vanemad ja laps räägivad kõik töötamist puudutavad küsimused omavahel läbi juba enne lapse tööle asumist. Lisaks sellele, et vanemad peavad veenduma, et töö on lapse jaoks ohutu ja jõukohane, võiks enne lapse tööle asumist omavahel kokku leppida ka selles, mis otstarbel lapse teenitud raha hiljem kasutatakse. Mida vanem on laps, seda suurem kaal peaks olema lapse arvamusel.²

Lapse vara valitsemise põhimõtted on sätestatud [perekonnaseaduses](#) (PKS). PKS § 116 lg 2 järgi kuulub õigus hoolitseda lapse vara³ eest tema hooldusõiguslikele vanematele. Seega üldreegel on, et hooldusõiguslikud vanemad on lapse vara valitsejad ning lapse esindajad selle varaga seotud tehingutes ja toimingutes. Vanemate varahooldusõigus ei kehti vara puhul, mille laps on omandanud pärimise või kinke teel, kui pärandaja või kinkija on määranud, et üks vanem või kumbki vanem ei või seda vara valitseda (PKS § 128 lg 1 p 1).

Lapsele kuuluvat raha, mida ei tule kulutada lapse ülalpidamiskulude katteks, peavad vanemad valitsema heaperemehelikult ning paigutama selle raha krediidasutuses oma varast eraldi. Lapse raha krediidasutusse paigutamisel tuleb teha märge, et konto käsutamiseks on vaja kohtu nõusolekut (PKS § 130 ja § 186 lg 1). Kohtu nõusolek lapse varaga teatud tehingute tegemiseks on vajalik eelkõige selleks, et kohus kontrolliks, kas tehing vastab lapse huvidele.⁴

¹ [Töölepingu seadus](#) § 8 lg 9.

² Perekonnaseaduse § 116 lg 3 järgi peavad vanemad last hooldades ja kasvatades arvestama, et lapse võime ja vajadus iseseisvalt ja vastutusvõimeliselt tegutseda suureneb. Kui lapse arengutase seda võimaldab, arutavad vanemad lapsega hooldus- ja kasvatusküsimusi.

³ [Tsiiviilseadustiku üldosa seaduse](#) § 66 järgi on vara isikule kuuluvate rahaliselt hinnatavate õiguste ja kohustuste kogum. Vara tähendab seega kõige laiemalt kogu isikule kuuluvat – kinnisasjad (nt maatükk või korteriomand), vallasasjad (näiteks auto, jalgratas, mööbel), raha, rahaliselt hinnatavad õigused (nt väärtpaberid) ja kohustused (nt korteriomandiga kaasnev kohustus tasuda maamaksu või pangakontoga kaasnev kohustus maksta pangale teatud tasusid).

⁴ [Riigikohtu 17.11.2015 määrus](#), p 25.

Kuigi seadus annab vanemale võimaluse kasutada lapsele kuuluvat raha ka lapse ülalpidamiseks, ei tähenda see, et vanem vabaneb seeläbi enda ülalpidamiskohustusest ja võib pere ülalpidamisel toetuda üksnes lapse sissetulekule. Ka sel juhul, kui laps käib tööl ja teenib raha, kehtib põhimõte, et vanem on kohustatud ise oma alaealist last ülal pidama (PKS § 96 ja § 97). Loomulikult võib ette tulla olukordi, kus võib pidada mõistlikuks ja vajalikuks, et sissetulekut omav laps osaleb ka ise enda vajaduste rahuldamiseks vajalike kulude kandmisel. Mida lugeda mõistlikeks ülalpidamiskuludeks ning kust jookseb piir, mil vanem saab oma ülalpidamiskohustuse täidetuks lugeda, sellele seadus ühest vastust ei anna. See sõltub nii konkreetsest olukorrast kui konkreetse pere tavapärasest elustandardist.

Kokkuvõtteks, ehkki vara heaperemeheliku valitsemise põhimõttest tuleneb, et vanemad peavad lapse vara võimaluse korral kuni lapse täisealiseks saamiseni säilitama ja pigem kasu saamise teel suurendama kui vähendama⁵, ei tähenda see, et lapse teenitud raha ei võiks vajaduse korral kasutada lapse ülalpidamiskulutuste katmiseks, või et lapse teenitud raha eest ei võiks osta talle jalgratast, nutitelefoni või muud, mida laps ise soovib ja vanem peab vajalikus. Nii nagu kõigi muude last puudutavate otsuste tegemisel, peavad vanemad lähtuma lapse parimatest huvidest kui esmatähtsast kaalutlusest ka lapse varahoolduse teostamisel ([lastekaitseaduse](#) § 21 lg 1).

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Andres Aru

laste ja noorte õiguste osakonna juhataja-õiguskantsleri nõunik
õiguskantsleri volitusel

Kristi Paron 6938411
Kristi.Paron@oiguskantsler.ee

⁵ Samas, p 26.